

3.8. Militær straffelov § 15 (lovforslagets § 28)

3.8.1. Gældende ret

Efter militær straffelov § 15 kan den straffes, der undlader at efterkomme de pligter som tjenesten medfører, hvis forholdet ikke kan henføres til andre bestemmelser i den militære straffelov.

§ 15 skal ses i sammenhæng med de øvrige bestemmelser i kapitel 7 i militær straffelov om strafansvar for pligtforsømmelser. Det gælder f.eks. bestemmelserne i § 16, om forseelser over for vagt (ulydighed), § 17 om mytteri, § 23 om udeblivelse fra tjeneste og § 26 om vagtforseelser. De forhold, der er omfattet af disse bestemmelser, vedrører kvalificerede former for pligtforsømmelser og er derfor udskilt i specifikke bestemmelser, jf. herved bemærkningerne til § 15 i lovforslaget om militær straffelov fra 1972, Folketingstidende 1972-73, tillæg A, sp. 13, og betænkning nr. 1435/04 side 93. § 15 er således subsidiaer i forhold til de øvrige regler om pligtforsømmelser og finder kun anvendelse på forhold, som ikke kan henføres til disse specifikke bestemmelser. § 15 omfatter både forsætlige og uagtsomme overtrædelser, herunder overtrædelser, der alene skyldes simpel uagtsomhed.

For militært personel følger tjenesteplichterne i alt væsentligt af forskellige skriftlige regelsæt, der gælder for det enkelte tjenestested. Som eksempler kan nævnes kasernemeddelelser, blivende bestemmelser, regler om våbenbetjening, sikkerhedsforskrifter mv. Herudover forekommer konkret udformede regler i forbindelse med enkeltstående opgaver. Endelig gælder som for alle andre offentligt ansatte eller beskæftigede de regler eller principper, som følger af tjenesteforholdets natur, særligt uskrevne, men almindeligt accepterede minimumskrav til vedkommendes daglige arbejde. Dette er ikke specielt for militær straffelov § 15, men gælder også efter de regler, der er fastsat for andre i offentlig tjeneste, jf. herved bl.a. straffeloven § 157.

For en nærmere gennemgang af gældende ret henvises til betænkningen side 92 - 103.

3.8.2. Udvalgets overvejelser

Efter kommissoriet er udvalget udtrykkeligt anmodet om at vurdere, om den generelt formulerede bestemmelse i militær straffelov § 15 om straf for pligtforsømmelser kan afskaffes eller gives et mere præcist indhold.

Udvalget finder, at der fortsat er behov for en bestemmelse, der giver mulighed for at straffe også de »ikke kvalificerede« tilfælde af pligtforsømmelser.

Det har bl.a. i den offentlige debat forud for udvalgets nedsættelse været anført, at militær straffelov § 15 er en både uklar og uhensigtsmæssig bestemmelse, idet den ikke tilstrækkeligt tydeligt beskriver de militære pligter, hvis tilsidesættelse kan medføre strafansvar. Der er endvidere givet udtryk for en vis tvivl om, hvorvidt bestemmelsen, ikke mindst som følge af den generelle formulering, opfylder de krav til udformningen af straffebestemmelser, som følger af straffeloven § 1, hvorefter straf kun kan »pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant«.

Militær straffelov § 15 adskiller sig i sin formulering ikke væsentligt fra andre bestemmelser, der kriminaliserer eller regulerer offentligt ansattes pligtstridige adfærd. Det gælder særligt straffeloven §§ 156 og 157 om offentligt ansattes pligtforsømmelser i tjenesten og bestemmelsen i tjenestemandslovens § 10 om kravene til en tjenestemand's adfærd i tjenesten. Udvalget har vurderet militær straffelov § 15 bl.a. i lyset af disse bestemmelser.

Straffeloven §§ 156 og 157 indeholder regler om strafansvar for den, der som offentligt ansat ikke overholder de regler, der gælder for tjenesten.

Efter straffeloven § 156 straffes den, der virker i offentlig tjeneste eller hverv, og som »nægter eller undlader at opfylde pligt, som tjenesten eller hvervet medfører, eller at efterkomme lovlig tjenstlig befaling«. Bestemmelsen vedrører kun den forsætlige ikke-opfyldelse af tjenesteplicht.

I Den Danske Kriminalret, speciel del, 1965, side 79; anfører Hürwitz, at straffeloven § 156 »angår dels den udtrykkelige nægtelse af at opfylde pligt, dels den rene undladelse, og den omfatter såvel tilfælde, hvor pligten beror på tjenestens eller hvervets beskaffenhed, uden at særligt pålæg er givet, som tilfælde, hvor lovlig tjenstlig befaling ikke efterkommes ('insubordination')«.

Om begrebet »virker i offentlig tjeneste eller hverv« i § 156 (og § 157) hedder det (side 74-75), at udtrykket omfatter »hvert hverv på det offentliges vegne, hvad enten hvervet er varigt eller forbigående, lønnet eller ulønnet, frivilligt overtaget eller pligtmæssigt (ombud), beroende på beskikkelse eller valg«.

Det antages, at § 156 ikke omfatter mindre grove tilfælde af pligtforsømmelser, jf. Kommenteret straffelov, speciel del, 7. udgave, side 113, og at ansvaret for mindre grove forsætlige pligtforsømmelser vil være udtømt med disciplinær sanktion eller »disciplinært ansvar«.

Straffeloven § 157 omfatter »nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, (der) gør sig skyldig i